

Vergaderjaar 2002–2003

26 631

Modernisering AWBZ

Nr. 41

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 maart 2003

Naar aanleiding van het mondelinge vragenuur op 18 februari 2003 (Handelingen der Kamer II, vergaderjaar 2002–2003, nr. 45, blz. 3043–3046) waarin u mij vragen heeft gesteld over de opname van niet-geïndiceerde partners in verzorgingshuizen is onderzoek uitgevoerd naar de huidige situatie in verzorgingshuizen. Tevens heb ik overleg gevoerd met de betrokken partijen. Ook heeft mw. Kant schriftelijke vragen gesteld in antwoord waarop ik kort ben ingegaan op de toen actuele ontwikkelingen (Kamervragen 2002–2003, nr. 965). Ik informeer u hierbij over het overleg met partijen, de resultaten van de onderzoeken, mijn conclusies ter zake en de nog te zetten stappen.

Ik hecht eraan nogmaals te benadrukken dat de modernisering van de AWBZ, het bieden van zorg op maat en het beleid inzake het scheiden van wonen en zorg bedoeld zijn te bewerkstelligen dat echtparen zolang mogelijk in elkaars gezelschap thuis noodzakelijk geachte zorg kunnen ontvangen. Maar ook als van dat zelfstandig thuis verblijven van één van beide partners niet langer sprake kan zijn, staat voor mij voorop dat echtparen om die reden niet van elkaar gescheiden moeten worden. Dit is leidraad geweest voor al hetgeen in de afgelopen weken is gebeurd en waarvan ik u thans bericht.

Overleg met partijen over de partneropname

In reactie op mijn brief van 14 februari jl. (Kamerstukken 2002 2003, 26 631, nr. 37) en het mondelinge vragenuur op 18 februari 2003 en in vervolg op het overleg van 5 februari 2003 met Arcares, LOC en CSO heeft op 5 maart 2003 opnieuw overleg plaatsgevonden met Arcares, LOC, CSO en vanaf dat moment ook Zorgverzekeraars Nederland (ZN). Gelet op het feit dat alle aanwezigen doordrongen zijn van het feit dat er op korte termijn duidelijkheid moest komen ten aanzien van de omvang en de inhoud van het probleem, werden constructieve afspraken gemaakt ten aanzien van de medewerking van partijen aan het door derden uit te voeren onderzoek naar de situatie van de niet-geïndiceerde partners.

Bovendien hebben de betrokken partijen afspraken gemaakt over de technische uitwerking ten aanzien van het verblijven in een verzorgingshuis door een niet-geïndiceerde partner.

Uitgangspunt daarbij is dat partners niet als gevolg van financiële of daarmee verband houdende administratief-technische overwegingen zouden moeten besluiten niet gezamenlijk in het verzorgingshuis te gaan verblijven.

Wettelijke overgangsregeling en afspraken ter zake

Op 1 april 2003 treedt het nieuwe Besluit zorgaanpak AWBZ (BZA) in werking en in dat nieuwe besluit is geen sprake meer van een aanspraak voor een niet-geïndiceerde partner voor gezamenlijk verblijf in een verzorgingshuis. In datzelfde BZA is een aantal overgangsbepalingen opgenomen dat de situatie voor de huidige echtparen regelt, te weten voor de mensen die met een indicatiebesluit op een wachtlijst staan voor opname in een verzorgingshuis met hun niet-geïndiceerde partner en ook voor de mensen die zich vóór 1 april 2003 bij het RIO hebben gemeld voor een indicatiebesluit en dat na die datum krijgen. Voor al die mensen geldt dat hun gezamenlijk verblijf in het verzorgingshuis voor rekening kan worden gebracht van de AWBZ. Voor al deze mensen gold en geldt ook dat de niet-geïndiceerde partner als deze na het overlijden of het verhuizen van diens echtgenoot in het verzorgingshuis wil blijven wonen, daarvoor zelf de kosten moet voldoen. Tenminste als er niet inmiddels een indicatie voor dat verblijf is. In het eerste overleg met partijen op 5 februari 2003, en ik verwijs u kortheidshalve naar de bijlage van mijn eerdervermelde brief van 14 februari jl., is al overeengekomen dat er ook voor de mensen die het op dit moment betreft er in 2003 niets verandert. Met de komst van een nieuw functiegericht bekostigingssysteem dient hun positie opnieuw te worden bezien. Ik kom op de omvang van deze groep mensen hieronder terug.

Onderzoek naar de situatie van niet-geïndiceerde partners in verzorgingshuizen en op de wachtlijst daarvoor

Tijdens het meergenoemd vragenuur op 18 februari is geconstateerd dat het van het grootste belang is dat er op heel korte termijn objectief zicht bestaat op de zogenaamde partnerproblematiek. Om die reden is aan twee onafhankelijke onderzoeksbureaus die goed thuis zijn op dit terrein en beschikken over databestanden die van belang zijn voor het verkrijgen van een betrouwbaar beeld van de situatie op de kortst mogelijke termijn, gevraagd onderzoek te verrichten naar de actuele stand van zaken rondom niet-geïndiceerde partners in verzorgingshuizen en op wachtlijsten. Deze twee organisaties, PriceWaterhouseCoopers (PWC) en Hoeksma, Homans en Menting (HHM), hebben zich in uiterst korte tijd op uitstekende wijze gekweten van hun onderzoeksopdracht. Zij hebben daarbij alle medewerking gekregen van de betrokken koepelorganisaties, van het CAK en niet te vergeten de verzorgingshuizen zelf. Die zijn in grote getale bereid gebleken snel te reageren op de schriftelijke enquête die HHM heeft uitgezet. PWC en HHM hebben ter volbrenging van hun opdracht overigens ook nauw onderling samengewerkt en waar mogelijk gebruik gemaakt van elkaars data. Ik ga hieronder op de belangrijkste bevindingen uit de twee onderzoeken in. Voor een volledige beschrijving van de onderzoeksopzet en de resultaten van het onderzoek verwijs ik u graag naar de rapporten die u als bijlage¹ bij deze brief aantreft. Overigens is het ook goed te constateren dat een aantal betrokken instanties in diverse regio's in het kader van deze onderzoeken zelf heeft aangegeven verbetering te zullen brengen in een aantal situaties en soms zelfs dat zij daarmee al zijn gestart. Ook daarvoor verwijs ik u naar de bijgevoegde rapporten.

---

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Bevindingen

Aantallen echtparen in verzorgingshuizen

In Nederland zijn 1 458 verzorgingshuizen. Per ultimo 2002 zijn in deze huizen 109 172 plaatsen aanwezig (CTG). Van deze plaatsen zijn maximaal 10 458 plaatsen bestemd als tweepersoonskamer.

De tweepersoonskamers zijn niet gelijk over Nederland verdeeld.

Sommige regio's kennen een heel hoog aantal tweepersoonskamers, bijvoorbeeld omdat voorheen de provincie het beleid hanteerde dat elke verzorgingshuisplaats een zit en een slaapkamer bevat. Dat betekent dat er verzorgingshuizen zijn waarvan de totale capaciteit geschikt is voor gezamenlijke opname van twee personen (er is geen onderscheid tussen een éénpersoonsappartement en een tweepersoonsappartement). Sommige andere regio's kennen een heel laag aantal tweepersoonskamers, omdat daar een stringent beleid van scheiden van wonen en zorg is gehanteerd.

Echtparen met niet-geïndiceerde partners

Het totale aantal gehuwde cliënten wordt per ultimo 2002 geraamd op 11 872; dat zijn 5 936 echtparen. Daarvan hebben naar schatting 1 170 echtparen «een niet-geïndiceerde partner». Voor de andere echtparen geldt dat naast de geïndiceerde echtgenoot de partner een lichte tot zwaardere eigen indicatie heeft. In 2002 zijn circa 3 000 echtparen nieuw in de verzorgingshuizen ingestroomd. Deze cijfers zijn van belang als later de verbinding wordt gelegd naar de situatie die op 1 april 2003 «maximaal» kan ontstaan.

Overigens is uit de zorgzwaartemeting voor die jaren gebleken dat een aanzienlijk deel van de echtparen in de lichtste zorgzwaarteklasse in te delen is. Dit is slechts voor een deel te verklaren uit het feit dat één van de twee echtgenoten niet over een opnameindicatie beschikt. Ook de gemiddelde leeftijd van de echtparen ligt net iets onder het landelijk gemiddelde: 85 jaar gemiddeld voor een echtpaar en 87 voor een alleenstaande.

Aantal achtergebleven niet-geïndiceerde partners in verzorgingshuizen

Een heel belangrijke bevinding is dat in de onderzochte drie jaren vanaf 2000 er slechts in totaal 63 niet-geïndiceerde partners het verzorgingshuis heeft verlaten. Met andere woorden het overgrote deel van de achterblijvende partners blijft in het verzorgingshuis. En zij blijven daar vervolgens op dit moment in ieder geval niet omdat zij zelf inmiddels ook over een indicatie beschikken. De RIO's krijgen niet of nauwelijks verzoeken om deze cliënten te indiceren. Berekend is dat op jaarbasis zo'n 1 500 plaatsen (eenpersoonskamers) in verzorgingshuizen maximaal worden bezet door niet-geïndiceerde achtergebleven partners. De verzorgingshuizen zelf geven in de enquête aan dat een deel van deze mensen een indicatie voor opname zou kunnen krijgen. Of dit ook strookt met hetgeen het RIO zou hebben besloten blijft de vraag. Aan de huidige achtergebleven niet-geïndiceerde partners is doorgaans geen contract aangeboden tot betaling van het verblijf voor eigen rekening. Zij verblijven daar op kosten van de AWBZ en betalen een eigen bijdrage. Overigens is de registratie van het aantal nieuw instromende echtparen niet gelijk aan het aantal beëindigde echtparensituaties in verzorgingshuizen. Er kan een vertekening optreden voor tijdelijke opnames, maar het lijkt erop dat de registratie van de omzetting van de gehuwden-eigen bijdragen in alleenstaanden – of gehuwd niet-samenwonend eigen bijdragen niet adequaat en systematisch gebeurt. PWC zoekt dit op dit moment nader uit.

Aantal echtparen op de wachtlijst voor opname in een verzorgingshuis

Op de wachtlijst zoals die is gemeten in november 2002 staan maximaal 1200 personen (maximaal 2 400 cliënten), waarvan mogelijk slechts één partner over een indicatie beschikt. En ten aanzien waarvan voorts niet

bekend is of in alle gevallen de partner mee opgenomen wenst te worden. De gemiddelde wachttijd bedraagt 12,3 maanden.

Ervan uitgaande dat de wachtlijst gelijkblijft, hetgeen overigens niet de bedoeling is, dan betekent dit dat de jaarlijkse wachtlijst voor echtparen circa 1 000 echtparen bedraagt. Dat is 3% van de totale wachtlijst.

Conclusies

Er verblijven op dit moment maximaal 11 872 gehuwden in verzorgingshuizen. Bij naar schatting 1 170 van deze 5 936 echtparen is er sprake van een niet-geïndiceerde partner. Daarnaast zijn er volgens onderzoek 1 500 cliënten die worden aangemerkt als niet-geïndiceerde achtergebleven partner; de persoon die na het overlijden of de verhuizing van de geïndiceerde echtgenoot of echtgenote in het verzorgingshuis is blijven wonen. Ten slotte is informatie verkregen over echtparen die samen naar het verzorgingshuis willen. Het aantal echtparen waarvan één van beide echtgenoten niet beschikt over een indicatie voor verblijf en dat in de toekomst gezamenlijk opgenomen zou willen worden in een verzorgingshuis is beperkt (circa 1 000 per jaar). Voor de niet-geïndiceerde partners zullen de aanbieders en de zorgkantoren – in afstemming met het ministerie van VWS – gezamenlijk een passend arrangement moeten gaan aanbieden.

Wat staat er te gebeuren?

Ook al gaat het om een kleine groep cliënten, er moet wel degelijk het een en ander gebeuren. Dat zijn Arcares, LOC, CSO en ZN overigens met me eens.

Een deel van de oplossingen moet ook door partijen gezamenlijk worden overeengekomen. Alle partijen, VWS inclusief, zijn zich hiervan bewust en zijn bereid gezamenlijk het nodige te verrichten. Overigens zijn de te ondernemen acties van ongelijke grootte. Ze zullen bijdragen aan het wegnemen van mogelijk nog aanwezige onrust onder ouderen.

De groep niet-geïndiceerde achtergebleven partners: huidige situatie. De betreffende personen zullen actief door de verzorgingshuizen, de zorgkantoren en vertegenwoordigers van LOC/CSO worden benaderd om zich bij het RIO te melden voor een indicatiebesluit. Mocht blijken dat voor deze achtergebleven partners nog steeds niet een opnameindicatie in het verschieft ligt, dan verandert er voor deze cliënten niets, conform de eerder met partijen gemaakte afspraak.

De groep niet-geïndiceerde partners die nu nog samen met hun partner in het verzorgingshuis zit: toekomstige situatie. Voor een gedeelte van de echtparen in het verzorgingshuis zal gelden dat – door overlijden of verhuizing van de geïndiceerde partner – niet-geïndiceerde partners kunnen achterblijven in het verzorgingshuis. Voor hen gold en geldt dat zij niet meer in aanmerking komen voor voortgezet verblijf met zorg op kosten van de AWBZ, tenzij zij zelf over een indicatiebesluit komen te beschikken met daarin tenminste vermeld verblijf en persoonlijke verzorging. Als dat niet het geval is en deze mensen willen graag in het verzorgingshuis blijven wonen, dan moet hen een alternatief worden geboden in de vorm van een privaatrechtelijke overeenkomst. Tot het moment dat deze overeenkomst er is, blijft het verblijf van de in de komende maanden nieuw achterblijvende niet-geïndiceerde partners voor rekening van de AWBZ.

Echtparen die zich op of na 1 april 2003 bij het RIO melden voor een indicatie.

Ook de groep echtparen die op of na 1 april 2003 een indicatiebesluit aanvraagt en waarvan één van de partners niet komt te beschikken over een indicatiebesluit waarin tenminste ook verblijf vermeld moet staan moet na 1 april samen in het verzorgingshuis opgenomen kunnen worden. De niet-geïndiceerde partner zal zelf zijn verblijf aldaar moeten gaan betalen.

De komende maanden wordt er aan de overeenkomst die gesloten moet kunnen gaan worden, gewerkt. Tot het gereedkomen daarvan en dat is niet later dan 1 augustus 2003, kunnen de kosten van de niet-geïndiceerde partner voor rekening van de AWBZ worden gebracht.

Kostentoerekening

In het overleg van VWS met de betrokken partijen op 21 maart jl. is gesproken over varianten van kostentoerekening in relatie tot de hierboven genoemde situaties. Die kostentoerekening betreft enerzijds het verzorgingshuis, anderzijds de niet-geïndiceerde partner van een echtpaar of de achtergebleven niet-geïndiceerde partner. In principe wordt gestreefd naar een privaatrechtelijke overeenkomst. Zoals gezegd: in het genoemde overleg zijn enkele varianten van een werkbare kostentoe-deling verkend. Nu is die toerekening nog niet ver genoeg uitgewerkt; er zal ook nog het nodige werk moeten worden verzet. Daarom zal het ministerie in samenspraak met de relevante partijen de beoogde kosten-toerekening voor 1 augustus 2003 gereed maken. ZN en Arcares hebben zich bereid verklaard hiertoe voorstellen te doen. Tot die tijd geldt hetgeen ik hierboven het vermeld inzake de kosten van de niet-geïndiceerde partner die voor rekening van de AWBZ kunnen worden gebracht.

Overigens is, eveneens conform een toezegging aan u, bij het ministerie van VROM navraag gedaan naar het al dan niet in aanmerking komen van bewoners van verzorgingshuizen als zij zelf «huur» zouden betalen voor individuele huursubsidie. Daarvan kan op dit moment vanwege het onzelfstandig karakter van de woonruimte geen sprake zijn.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en ik zeg u toe dat ik u zal berichten over de totstandkoming van de regeling.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
C. I. J. M. Ross-van Dorp